

Załącznik
do Uchwały Nr XXIII/184/17
Rady Powiatu Siemiatyckiego
z dnia 15 maja 2017r.

**PROGRAM PROFILAKTYCZNY W ZAKRESIE
PROMOWANIA I WDROŻENIA
PRAWIDŁOWYCH METOD
WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU DO
DZIECI W RODZINACH ZAGROŻONYCH
PRZEMOCĄ W RODZINIE W POWIECIE
SIEMIATYCKIM NA LATA 2017-2020**

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Prawne uwarunkowania Programu	4
II. Założenia Programu	5
1. Cele Programu	5
2. Adresaci Programu	6
III. Realizacja Programu	7
1. Czas realizacji Programu	7
2. Realizatorzy Programu	7
3. Zamierzone rezultaty realizacji programu	7
IV. Źródła finansowania Programu	8
V. Monitoring	8
Podsumowanie	8

WPROWADZENIE

Dzieci jako grupa mają własne, określone potrzeby i prawa, które powinny być respektowane, a ich realizacja wymaga określonych kroków. Definicja terminu „dziecko” jest z pewnością wieloznaczna. Kojarzy się nam z okresem życia człowieka, jakim jest dzieciństwo, okresem niedojrzałości psycho-fizycznej, społeczno-moralnej i życiowej, którą każdy człowiek osiąga w innym czasie. Granice dzieciństwa zaznacza Konwencja o Prawach Dziecka przyjętej 20 listopada 1989 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, art. 1 Konwencji brzmi: *„Dziecko oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletniość”*. Według preambuły do Konwencji – *„dziecko z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną i umysłową wymaga szczególnej opieki i troski oraz właściwej ochrony przed i po urodzeniu”*.

Dziecku przysługują wszelkie uniwersalne prawa człowieka i podstawowe wolności oraz dodatkowe prawa zawarte w Konwencji. Ochronę w imieniu społeczeństwa stwarza dzieciom państwo ustanawiające obok ogólnych i dostępnych praw człowieka również katalog praw dziecka. Prawa te wyznaczają stosunek dziecka do rodziców i rodziców do dziecka, wyznaczają miejsce dziecka w rodzinie, społeczeństwie i w państwie, dają specjalne uprawnienia, które mają mu zapewnić odpowiednie warunki do życia i pełnego rozwoju jego osobowości oraz możliwości pozytywnej samorealizacji i współtworzenia swego losu.

Rodzina to podstawowa grupa społeczna, która jest środowiskiem wyjściowym dla dziecka. Wychowanie, tradycje i zwyczaje panujące w rodzinie mają duży wpływ na to, jakim człowiekiem stanie się dziecko. Dom rodzinny powinien być postrzegany jako środowisko miłości, bezpieczeństwa, opieki i wzajemnego zrozumienia. Dziecko oczekuje od rodziców akceptacji, pomocy, poważnego traktowania i takiej atmosfery, która pozwoli rozwijać się mu bez zakłóceń i zahamowań.

Mimo że wszystkie dzieci mają prawo do szczególnej troski i pomocy, we współczesnym świecie, niestety, nie zawsze można obserwować pozytywną atmosferę rodzinną. Wiele rodzin zmierza się z trudem otaczającej rzeczywistości (głód, bezrobocie, ubóstwo, nałogi, choroby cywilizacyjne itd.). Nie wszystkim udaje się zwalczyć trudne sytuacje, czego konsekwencją może być wyuczona bezradność, narastające napięcie i frustracja. Brak umiejętności radzenia sobie z problemami może wzmacniać zachowania "patologiczne" u członków rodziny. Taka rodzina będzie wówczas rodziną dysfunkcyjną, która niedostatecznie wypełnia swoje funkcje, nie wywiązuje się z zadań i obowiązków względem swoich dzieci, nieumiejętnie radzi sobie w sytuacji kryzysowej oraz nieefektywnie rozwiązuje problemy życia codziennego. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, zarówno u dzieci i młodzieży, jak i w dorosłym życiu może prowadzić do wzrostu zachowań demoralizujących, przestępczych, których instrumentem może być przemoc.

W rodzinie dysfunkcyjnej, często rodzic lub oboje rodziców dopuszczają się przemocy wobec dzieci. Przemoc wobec dziecka to nie tylko fizyczne karanie, to także przemoc psychiczna, wykorzystywanie seksualne oraz niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka. Przemoc wobec dziecka to poważny problem społeczny, dlatego tak ważna jest profilaktyka. Jej główną zaletą jest to, że pozwala zapobiec przemocy, a więc uchronić dziecko przed jej doświadczaniem,

głównie dzięki popularyzacji wiedzy o omawianym zjawisku, sposobach rozpoznawania przemocy i wyrobieniu umiejętności przeciwdziałania jej.

W związku z powyższym polityka społeczna wskazuje potrzebę i podejmuje działania profilaktyczne w zakresie wspierania rodziny w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczej pomocą zintegrowanych oraz interdyscyplinarnych działań. Tak, aby zmniejszyć lub zapobiec występowaniu niepożądanych zachowań przemocowych w rodzinach, szczególnie wobec dzieci. Rodziny, które żyją w trudnych warunkach socjalnych i ekonomicznych należy wspierać, zwłaszcza rodziców w działaniach na rzecz właściwego zabezpieczenia potrzeb dzieci, tak aby zapewnić w możliwie maksymalnym zakresie odpowiednich warunków życia i rozwoju dziecka.

I. PRAWNE UWARUNKOWANIA PROGRAMU

1. **Konwencja o Prawach Dziecka** – przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. zakłada że: *„(...) rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra dziecka wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie, uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia (...)”*.
2. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r. zgodnie z art. 72 ust. 1 *„Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”* oraz ust. 2 *„Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (...)”*.
3. **Ustawa o pomocy społecznej** z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015 poz. 163) według art. 2 ust. 1 *„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości”* oraz ust. 2 *„Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi, pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi”*.
4. **Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2016 poz. 575) w art. 3 ust. 1 wprowadza: *„Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (...), w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej”*.
5. **Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2015, poz. 1390), która jest podstawą prawną niniejszego Programu**, nakłada na samorząd powiatowy, zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt. 2 *„opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych*

metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie”.

Powyższe akty prawne wskazują, iż wszystkie dzieci mają prawo do szczególnej troski i pomocy, istotnie zwracają uwagę na te dzieci, które żyją w trudnych warunkach społecznych i ekonomicznych. To właśnie do nich i ich rodziców jednostki administracji samorządowej zobowiązane są podejmować szereg działań profilaktycznych i pomocowych przyczyniających się do poprawy ich warunków życia oraz prawidłowego rozwoju dzieci.

Mając na uwadze fakt, że rodzinie znajdującej się w kryzysie życiowym, rodzinie dysfunkcyjnej, z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym zagrożonej wystąpieniem zjawiska przemocy w rodzinie należy pomóc i udzielić wsparcia, został opracowany niniejszy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 zgodnie z art. 6. ust. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015, poz. 1390). Największy efekt z podejmowanych działań widoczny będzie przy współpracy lokalnych instytucji wspierających rodziny i dzieci, w tym zaangażowanych w realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program został opracowany, tak aby zapobiegać i ograniczać występowanie zjawiska przemocy domowej poprzez udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Cele Programu

Celem głównym programu jest zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim poprzez wspieranie i podejmowanie działań profilaktycznych w szczególności w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w domową.

Cel główny programu będzie realizowany poprzez **cele szczegółowe**:

1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie, w szczególności w stosunku do dzieci oraz instytucjach udzielających specjalistycznej pomocy w tym zakresie.

Działania:

- Pozyskiwanie, opracowanie oraz rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych i informacyjnych w formie broszur, ulotek, plakatów, czasopism i publikacji dotyczących przemocy w rodzinie, w szczególności w stosunku do dzieci, jej przyczyn i negatywnych

skutków na rozwój dzieci oraz możliwych sposobach radzenia sobie w sytuacji przemocy domowej,

- udzielanie informacji o instytucjach, placówkach, organizacjach pozarządowych działających na rzecz pomocy dziecku, rodzinie i przeciwdziałających przemocy w rodzinie.

2. Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie, dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym zagrożonym wystąpieniem zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania:

- Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie, dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym zagrożonym wystąpieniem przemocy w rodzinie,
- wspieranie tych rodzin we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez poradnictwo specjalistyczne, poradnictwo prawne, poradnictwo psychologiczne, poradnictwo rodzinne, poradnictwo pedagogiczne.

3. Edukacja i promowanie prawidłowych metod wychowawczych, postaw rodzicielskich oraz stylu życia wolnego od przemocy.

Działania:

- Realizowanie kampanii społecznych promujących prawidłowe metody wychowawcze i postawy rodzicielskie oraz życia wolnego od przemocy,
- wspieranie inicjatyw mających na celu propagowanie wychowania dzieci i młodzieży bez użycia przemocy oraz zapobiegania powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych,
- realizowanie programów profilaktycznych skierowanych do młodzieży szkolnej, w tym warsztatów, mających na celu nabycie umiejętności budowania bliskich i wspierających relacji, porozumiewania się językiem pozbawionym agresji i przemocy, nabycia umiejętności nazwania uczuć i potrzeb, formułowania prośb zamiast żądań, co w przyszłości może przyczynić się do zatrzymania przemocy w rodzinie,
- realizowanie warsztatów dla rodziców, w szczególności zagrożonych przemocą w rodzinie, których celem będzie podniesienie umiejętności rodzicielskich, przekazanie wiedzy dotyczącej jak budować bliskie relacje w rodzinie, jak komunikować się i wychowywać bez użycia przemocy.

2. Adresaci Programu

Adresatami programu są:

- rodziny zagrożone zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- rodziny borykające się problemem przemocy w rodzinie,
- rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, rodziny dysfunkcyjne, rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,

- przedstawiciele instytucji i służb wspierających dziecko i rodzinę oraz działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- dzieci i młodzież szkolna,
- społeczność lokalna.

III. REALIZACJA PROGRAMU

1. Czas realizacji Programu

Czas realizacji Programu profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 w zależności od posiadanych środków finansowych.

2. Realizatorzy Programu

Realizatorem niniejszego Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach. Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 zakłada współpracę lokalnych instytucji wspierających rodziny i dzieci, w tym zaangażowanych w realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- Ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Siemiatyckiego,
- Placówki oświatowe – szkoły terenu Powiatu Siemiatyckiego,
- Komenda Powiatowa Policji w Siemiatyczach,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach.

3. Zamierzone rezultaty realizacji Programu

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie (spadek liczby rodzin) z terenu Powiatu Siemiatyckiego poprzez profilaktykę i wspieranie rodzin i dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Zwiększenie świadomości i zaangażowania społecznego w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i krzywdzeniu dzieci.
3. Pomoc rodzinie w pokonywaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, czy w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej.
4. Poprawa funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej w pełnieniu swoich zadań.
5. Wzrost poczucia bezpieczeństwa rodzin i dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie.
6. Wzrost wiedzy rodzin z terenu Powiatu Siemiatyckiego na temat prawidłowych metod wychowawczych wśród rodziców dzieci z rodzin zagrożonych przemocą.
7. Poszerzenie wiedzy społecznej w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy dla rodzin doświadczających przemocy.
8. Koordynacja działań służb i organizacji działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

9. Podniesienie jakości usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

IV. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 finansowany będzie ze środków budżetu Powiatu Siemiatyckiego. Przewiduje się również współudział w finansowaniu działań wynikających z zadań Programu ze środków zewnętrznych, w tym z budżetu państwa oraz środków z Unii Europejskiej.

V. MONITORING

Realizacja Programu będzie monitorowana corocznie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach na podstawie oceny poziomu realizacji celów szczegółowych określonych w Programie. Ocena realizacji Programu profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 zostanie przedstawiona w formie sprawozdania z działalności PCPR Radzie Powiatu Siemiatyckiego.

PODSUMOWANIE

Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 zakłada tworzenie kompleksowego wsparcia dla rodzin i dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie. Niniejszy Program koncentruje się przede wszystkim na zmniejszeniu skali zjawiska przemocy w Powiecie Siemiatyckim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach z tzw. grupy ryzyka. Istotne jest promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Siemiatyckim na lata 2017-2020 ma charakter otwarty i może ulegać modyfikacjom w trakcie realizacji.